

Mangel på tannhelsesekretærer:

Vanskelig å få kvalifiserte søkere

Om noen år går mange av tannhelsesekretærene ved Institutt for klinisk odontologi ved Universitetet i Oslo av med pensjon. Hvem skal ta over?

Det er mangel på tannhelsesekretærer både i Den offentlige tannhelsetjenesten og i privat sektor. Søkere til ledige stillinger er ofte uerfarne eller uten relevant utdanning.

– Per i dag har Institutt for klinisk odontologi nok tannhelsesekretærer, men de fleste av dem vil gå av med pensjon innen fem til seks år. Vi er ikke sikre på at kvalifiserte søkere står klare til å erstatte disse når den tid kommer, sier Elisabeth Aks, administrativ leder ved Institutt for klinisk odontologi.

Administrativ leder ved Institutt for klinisk odontologi, Elisabeth Aks, er usikker på om hun får kvalifiserte tannhelsesekretærer til ledige stillinger i fremtiden.

Tannhelsesekretærene som om noen år går av med pensjon, er utdannet ved Det odontologiske fakultet. Etter Reform 94 ble utdanningen lagt til videregående skole. Utdanningsløpet er treårig med Helse- og oppvekstfag det første året, etterfulgt av Helse-servicefag i det andre før man spesialiserte seg til tannhelsesekretær i det tredje. Det er ikke lagt opp til mye praksis i utdannelsen. Opptakskrav er fullført grunnskole.

Lærefag

Etter det tredje året kan man ta videregående påbygning som gir muligheter til videre utdanning innen blant annet tannpleie, helseadministrasjon og folkehelsearbeid ved universiteter og høyskoler flere steder i landet.

– Da tannhelsesekretæruddannelsen ble tatt ut fra fakultetet, dalte interessen for faget. Tidligere valgte man tannhelsesekretær spesifikt etter videregående fordi man var interessert. Nå er faget en blant flere retninger som ofte brukes som et springbrett til videre utdanning, sier Aks.

For å øke interessen for yrket, mener hun det ideelle ville være å ta utdanningen tilbake til fakultetet. En annen mulighet er å gjøre studiet om til et lærefag, hvor kandidatene etter to år på skole går to år som lærling.

– Det vil heve statusen å få et fagbrev. Man bør tenke på hvilket nivå man legger utdannelsen på, men dette er til syvende og sist et politisk spørsmål, sier Aks.

Vil rekruttere utenlands

Hun er utdannet sykepleier, og har lang erfaring med rekruttering av personell innen denne profesjonen. Som et straktiltak for å møte etterspørselen etter tannhelsesekretærer, vil fakultetet orientere seg i Tyskland og Sveri-

ge, og håper å kunne avertere etter de første til våren.

– Vi ser etter personell som fra før har solid erfaring innen yrket, og vil tilby dem spesifikke kurs med tanke på et profesjonelt liv som tannhelsesekretær i Norge, i tillegg til ordinære språkkurs. Kommer de med familie må vi også hjelpe til med bolig, barnehage, skole og eventuell jobbsøking for partner, sier Aks.

Hun etterlyser tiltak fra sentralt hold som igjen vil gi tannhelsesekretæryrket status og de som utøver det stolthet.

– Først og fremst må man ha lønnsbetingelser som gjør det mulig også i fremtiden å leve av yrket. Det krever en utdanning som borger for kvalitet, sier Aks.

Bekymret for pasientenes sikkerhet

– En autorisert tannhelsesekretær er en kvalitetssikring av tannlegekontoret, sier leder av Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Gerd Bang-Johansen.

Hun har 35 års erfaring som tannhelsesekretær og fikk sin utdanning ved Det odontologiske fakultet i Oslo.

En autorisert tannhelsesekretær har ansvaret for alle sine arbeidsoppgaver, blant annet innen smittevern, hygiene og sterilisering. Alvorlige avvik på disse områdene kan føre til at sekretæren mister autorisasjonen.

– Dette alene gir en helt annen ansvarsfølelse enn om vedkommende er ufaglært, sier Bang-Johansen.

En risiko

Tannhelsesekretærenes Forbund har stor pågang av tannleger som ringer og spør om hvordan de skal få tak i en autorisert tannhelsesekretær. Ofte må de ansette ufaglærte i stillingene.

– I dag burde det ikke være mulig å ansette annet enn autorisert helsepersonell, likevel skjer det i utstrakt grad.

Dette utgjør en stor risiko for pasientene, sier Bang-Johansen.

Hun påpeker at det i dag er store folkevandringer som bærer med seg livsfarlige virus og bakterier. Det er derfor svært viktig for pasientene at tannhelsesekretæren kan smittevern fra A til Å.

– For tannlegen er det helt nødvendig å ansette autorisert helsepersonell for å ivareta smittevern på en forsvarlig måte. Å ta lett på dette i dagens samfunn er fullstendig uforsvarlig, sier Bang-Johansen.

Dalende yrkes stolthet

Hun ser med bekymring på at tannhelsesekretæruddanningen ble tatt ut av Det odontologiske fakultet og inn i videregående skole. De som spesialiserte seg til tannhelsesekretær det siste året på videregående har det ofte som andre eller tredjevalg. Etter tre år bygger de videre på utdannelsen, og det er svært få av dem som faktisk går ut i jobb som tannhelsesekretærer.

– I ThsF jobber vi mye med yrkesidentitet og yrkes stolthet. Ingen får yrkesidentitet på videregående skole. På fakultetet ble vi en del av tannhelseteamet allerede under utdannelsen, og tannlegene ble vant til å samarbeide med sekretærene sine, sier Bang-Johansen.

Hun påpeker at tannhelsesekretærstudenter ville blitt motivert til å forbli i yrket, hadde de vært en del av et faglig engasjert miljø allerede under utdannelsen. Ute i distriktene tar Bang-Johansen til orde for en nettbasert utdanning i tillegg til praksisplasser.

Vil rekruttere innenlands

Planene fakultetet har om å hente inn utenlandsk arbeidskraft har hun liten sans for.

– Det tyder jo på at vi ikke har den rette utdanningen her til lands. Da er det feil fokus å hente folk utenfra. I stedet synes jeg fakultetet i samarbeid med Tannlegeforeningen og ThsF skal se på hvordan vi kan få til en bedre

utdanning som matcher arbeidslivet, sier Bang-Johansen.

– Har tannlegene et ansvar?

– Ja, absolutt. De bør gi bedre lønn og se på sekretæren sin som en del av tannhelseteamet. Mange tannleger er blitt veldig flinke til å inkludere, særlig i Den offentlige tannhelsetjenesten. De ser at det er kostnadseffektivt å ha en dyktig sekretær.

I samarbeid med tannhelsesekretærforeningene i Sverige og Danmark, søker nå ThsF EU om midler for å komme i gang med en prosjektplan for en ny opplæring av tannhelsesekretærer i Norden.

– Vi må jobbe for et godt arbeidsmiljø for tannhelsesekretærene ved tannlegekontorene, at de har en lønn og leve av, og at de har mulighet til å utvikle seg i jobben. Da vil det ikke være vanskelig å rekruttere til yrket, for det er i seg selv interessant og variert, sier Bang-Johansen.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen